

o_1	onbemest	leverde	32,5	HL. per HA.
o_2	bemest met 200 kg. Chili, 600 kg. kainiet en 600 kg. superphosphaat		39,5	" "

Deze proef levert een bewijs te meer, dat eene stikstofbemesting den groei der Leguminosen zeer kan bevorderen, en dat zelfs eene sterke toevoeging van chilialpeter aan erwten onder bepaalde omstandigheden rentabel kan zijn.

Oostwold	{	September 1904.	J. OORTWIJN BOTJES.
Amsterdam			J. RITZEMA BOS.

KOOLRUPSEN OP KOOL.

In jaargang V (bl. 1-11) van dit Tijdschrift heeft de Heer W.W. Schipper te Winschoten de opmerking gemaakt, dat ook in jaren, waarin de gewone koolrups (*Pieris Brassicae*) zeer veel van zich doet spreken, ernstige schade toch alleen wordt geleden op terreinen, die niet al te ver van huizen, schuttingen en boomen verwijderd zijn. Zulks is het gevolg van de omstandigheid dat de rupsen deze behoeven om er zich aan vast te hechten ter verpopping. In de laatste jaren had ik telkens en telkens weer de gelegenheid, om mij van de juistheid der opmerkingen van den Heer Schipper te overtuigen. Met het oog op het onderzoek van onderscheiden ziekten der kool, als daar zijn bacterieziekte of "bladziekte" (zie dit Tijdschrift, deel VI, bl. 169), "kankerstronken" (zie deel X, bl. 53), "vallers" en "draaiharten", met het oog ook op de proefvelden ter bestrijding van sommige dezer ziekten, welke in die streek onder mijn toezicht zijn aangelegd, bezoek ik sedert een vijftal

jaren herhaaldelijk, verschillende malen in een jaar, het kool-distrikt van Noord-Holland (St. Pancras, Koedijk, Broek op Langendijk, Zuid- en Noord-Scharwoude, Oudkarspel, enz.), of ik laat dat distrikt door een' der ambtenaren van mijn laboratorium bezoeken. Daar zijn uitgestrekte velden, ver van de menschelijke woningen verwijderd, met kool begroeid; en boomen komen in die streek, behalve dicht bij de huizen, zeer weinig voor.

In het kooldistrikt van Noord-Holland nu, waar anders de gelegenheid voor vermeerdering van 't insekt bijzonder gunstig zou zijn, heb ik nooit koolrupsen op de kool gezien, behalve op de velden, die niet ver van de huizen en eventueel van rietmatten schuttingen af gelegen zijn. Het komt mij niet ongeschikt voor, met een enkel woord daarop te wijzen. Niet ten onrechte noemt Schipper onder de maatregelen ter bestrijding van de koolrups in de allereerste plaats: „Verbouw de koolen... in het open veld, ver van huizen, schuren, schuttingen, boomen, enz. ”

J. RITZEMA BOS.

Amsterdam, 20 Juli 1904.

KORTE MEDEDEELINGEN.

I. — *Eene nieuwe ziekte der Schorzzoneeren.*

Dr. Aderhold deelt in Bd. III, afl. 4 van de „*Arbeiten aus der biologischen Abteilung für Land- und Forstwirtschaft am kaiserlichen Gesundheitsamte* ” het volgende mee. De schorzzoneeren op de terreinen van het Pomologisch Instituut te Proskau waren in 1901 ernstig aangetast door eene tot dusver onbekende ziekte. Op de bladeren zag men soms honderden rondachtige, leerbruine vlekken, in grootte varieerend